

Vexilotogie

Zpravodaj Vexilologického klubu při OKD Praha 3,
obsahující odborná pojednání a informace o vlajkách

Arij Alexandrovič Usačov, Moskva

25

RUDÁ VLAJKA ŘÍJNA

Před šedesáti lety povstal ruský proletariát pod vedením strany bolševiků v čele s Vladimírem Iljičem Leninem k rozhodujícímu útoku proti buržoaaně statkářskému řádu a zničil ho. Vítězství Října je nejvýznamnější událostí 20. století, která podstatně změnila průběh vývoje celého lidstva.

Velká Říjnová socialistická revoluce byla zákonitým důsledkem společenského vývoje. Její vítězná rudá vlajka měla původ v hluboké minulosti.

Před více než dvaceti stoletími vzplanula dnes již symbolická rudá barva na frigické čapce slavného Spartaka. Tento vynikající hrdina jednoho z nejmohutnějších povstání otroků v antickém Římě dal rudé čapce, jež byla do té doby znamením svobody, kterou daroval pán svému otrokovi, když ho propouštěl z otroctví, hrdý význam "vydobyté svobody", získané v boji za cenu vlastní krve.

Velká francouzská revoluce najen převzala starověkou frigickou čapku Spartakovu v podobě revoluční čepičky "le bonnet rouge", která se dodnes zachovala na Marianně, zosobňující Francii, a ve státních znacích mnoha latinskoamerických zemí, ale pokusila se i trvale umístit rudou barvu na vlajkách, jako symbol krve prolité za svobodu, jako barvu Svobody. Rudý prapor zavlál 10. srpna 1792 nad jednotkami pařížských sekcí, v době útoku na palác Tuillerie, který se stal prologem k ustavení jakobinské republiky.

Později rudé vlajky stály častěji a jistěji vlny nad řadami bojovníků za politická práva a sociální pokrok.

Samo slovo "rudý" se stalo synonymem slova "revolucionář". Uvede však několik nejvýznamnějších událostí, vymezujících etapy historické cesty rudé vlajky k říjnu r. 1917.

R.1797, Anglie - vzpoura 10 000 vojenských námořníků britské flotily. Vzbouřenci vztyčili rudé vlajky na svých lodích, nazvaných "parlamentní", a blokovali ústí Temže, požadujíce zavedení všeobecného volebního práva.

R.1832, Francie - povstání proti králi Ludvíku Filipovi, vznícené vztyčením rudé vlajky při pohřbu generála J.M.Lamarqesa, vášnivého odpůrce monarchie.

R.1834 - barikády a krvavý zásah policie v dělnických předměstích Lyonu. Podle této události nazval později Augusta Blanqui rudý prapor "symbolem prolité krve lidu".

R.1848 - revoluce ve Francii, první otevřená bitva mezi buržoazii a proletariátem. K.Marx později napsal: "...ponoren do krve červnových povstalců změnil se tříbarevný prapor v prapor evropské revoluce - rudý prapor."

R.1864, Londýn - pod vedením K.Marxe bylo založeno Mezinárodní dělnické sdružení - I.internacionála. B.Engels napsal: "... nemáme žádný jiný prapor, jen prapor světového proletariátu - rudý prapor."

R.1871 - Pařížská komuna, první proletářská vláda na světě. Rudá vlajka byla oficiálním státním symbolem Komuny.

R.1876 - tábor lidu na náměstí Kasanského chrámu, na náměstí vystoupil G.V.Piechanov, první šířitel Marxova učení v Rusku. Poprvé byl vztyčen rudý prapor boje proti samoděržaví.

R.1885 - rozmachem a sjednoceností dosud nebývalá stávka v Morozovské manufaktuře u Moskvy s umělatisérovou demonstrací pod rudými vlajkami. Znamenala přechod od čistě ekonomických požadavků stávkujících k politickým heslům.

Od r.1891 oslavují ruští dělníci První máj, den mezinárodní solidarity proletariátu. Na májových slavnostech - ilegálních shromážděních konaných za městem - se téměř vždy objevovaly rudé vlajky dělnictva, zakázané carskou vládou.

Velkým přínosem pro ruské dělnické hnutí bylo založení Sociálně demokratické dělnické strany Ruska (SDDS-R), vedené V.I.Leninem. Ta vykonalá ohromnou organizátorskou práci, vyzbrojila pracující marxistickou teorií i jasným programem boje. Každým rokem rostl žár revolučního hnutí. Vzněcovaly se nejmohutnější politické stávky - blížila se bouře. Její první nápor byl uspišen průběhem rusko-japon-

ské války. Nepomohly ani útisk ani zastrašování carské vlády po vzoru "Krvavé neděle" 9. ledna 1905 a Lenské střelby, kdy byly rozstříleny mnohatisícové pokojné demonstrace v Petrohradě a ve zlatých dolech u řeky Leny na Sibiři.

V Ivanově-Vosněnsku byl svolen první sovět, jenž se stal předobrazem budoucích orgánů proletářského státu. K povstání, jež vznikala v různých městech, se přidaly vojenské útvary a lodě. Slavný obrněný křižník "Potěmkin Tauridský" dosud nespustil rudou vlajku, podle Leninových slov se stal "nepodmaněným územím revoluce".

V listopadu r. 1905, po nepokojích, jež zachvátily dělníky a námořníky v Sevastopolu, se "rudý poručík" Petr Smidt, jenž měl blízko k bolševikům, postavil do čela heroického povstání v Černomořské flotile. Na křižníku "Očakov" vyvěsil signály "Velim flotile. Smidt" a rudou vlajku, za kterou mu posloužil signální praporek pro písmeno "N".

Zuřivé boje v ulicích a na barikádách Krasnoj Presni v Moskvě ve dnech prosincového ozbrojeného povstání byly vyvrcholením revoluce z r. 1905, kterou V.I.Lenin nazval "generální zkouškou".

V těchto podmínkách carské reakce se strana bolševiků pod Leninovým vedením připravovala k budoucím rozhodujícím bojům. Neměla svou vlastní stranickou vlajku, ale jako předvoj dělnické třídy Ruska šla spolu s ní, řídíc ji a stojíc jí v čele, pod týmiž rudými symboly revoluce.

Základy pro likvidaci samoděržaví položila úmorová revoluce r. r. 1917, dovršená proletariátem. Celé Rusko se radovalo. Ulice vřely manifestacemi. Objevily se převrácené tříbarevné vlažky - s červeným pruhem nahore - jako znamení vítězství revoluce. Ale nejvíce bylo rudých vlažek. Buržoazní strany jich však používaly s úmyslem využít vlny revoluce a udřít se na jejím vrcholu. Na vlažkách i transparentech byly deaítky hesel: "Sláva bojovníkům za svobodu!", "Mír celému světu!", "Ať žije svoboda!", "Půdu lidu!" a "Pryč se samoděržavím!".

Když se V.I.Lenin vrátil z emigrace, postavil se do čela boje proletariátu za dovršení revoluce, za její přeměnu z buržoazně demokratické v socialistickou, za znemožnění pokusu buržoazie prodlužovat válku, zachovat své třídní postavení, za předání úplné moci skutečně demokratickým orgánům - sovětům dělnických a vojenských poslanou. Strana přihlídlá ke zkušenostem Pařížské komuny i roku

1905, zintenzivnila práci ve vojenských útvarech a námořních posádkách, objasňovala politiku Kerenského Prozatímní vlády a vedla praktickou přípravu povstání.

Brzy se na rudých vlajkách, nošených při lidových manifestacích, objevilo heslo bolševiků "Všechnu moc sovětům!", vytyčené Leninem v "Dubnových tezích". A tyto vlajky byly autentickými symboly Velké říjnové socialistické revoluce, které pozdvihly masy k vyřešení stěžejní politické otázky. Pod těmito symboly revoluce svítězila - a tak vznikla sovětská moc, sovětské Rusko a Svat sovětských socialistických republik.

Přeložil P. Pejcha

Oleg Tarnovskij, Sofie

HISTORIE VLAJEK MÍBUTI

V neměřínských příručkách je džibutské území charakterizováno jako "pól horka" na zeměkouli. Teplota tu téměř nikdy neklesne pod 30°C. Málo kdy prší, vegetace je ubohá a půda vědrem vyprahlá. Většinu obyvatel tvoří kočovníci, kteří celý rok putují se svými stády ovcí a velbloudů za pastvou a vodou. Tak to vypadalo již před 115 lety, kdy francouzští kolonizátoři, které zlákala výhodná geografická poloha oblasti u průlivu Báb al-Mandeb, navázali kontakty s místními danakilskými vůdci.

V té době existovaly na africkém pobřeží u průlivu Báb al-Mandeb tři sultanáty: Rahejta, Gobad a Tadžura. Sultan posledně jmenovaného útvaru se pokládal za hlavního představitele oblasti a během příprav na rozhovory s Francouzi přijal vlastní vlajku - červený list s poměrem šířky k délce 3 : 5¹⁾. Při volbě vlajky neprojevil sultán velkou fantazii, protože zavedl vlajku, kterou mohl často vidět na zádi tureckých lodí, jež občas vpluly do Tadžurského zálivu.

V r. 1862 představitel tří sultanátů podepsal s Francií dohodu "o přátelství a pomoci". Sultanáty získaly právo na každoroční peněžitou podporu a zámořská država zahrála část Danakilské pouště i stanoviště pro lodi Obok. Tyto kusy neúrodné půdy se později staly velmi cennými, když se po otevření Suezského kanálu v r. 1869 Tadžurský

záliv přeměnil v rušnou námořní křižovatku. V r. 1892 bylo administrativní středisko přeneseno na druhý břeh zálivu do osady Djibuti, která se během doby stala hlavním přístavem celé východní Afriky. Za 4 roky nato zavili Francouzi místní vůdce moci a celé území bylo spojeno v kolonii Francouzské Somálsko. Vlajka Tadžury se přestala užívat.

V r. 1946 získala kolonie statut francouzského zámořského území a od r. 1967 název Francouzské území Afárů a Isú. Nový název, z něhož bylo vypuštěno slovo "Somálsko", nebyl vybrán náhodně. Charakteristickým rysem této malé země (220 000 obyvatel) je soužití dvou národů - Isú somálského původu a Afárů spřízněných s Danakilci ze sousední Eritreje. Ve vládě tohoto zámořského území saujímala klíčové postavení afárská feudální menšina, kterou Francouzi svýhodňovali. V čele Afárů stál Ali Aref Burchan, aktivní přívřezec koloniálních svazků s Francií.

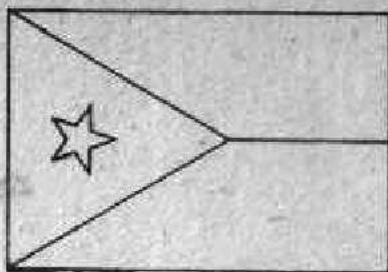
V těchto podmínkách se uprostřed národa Isú zrodilo povstalecké hnutí, které silně podporovali sousední Somálci.

V roce 1957 byla vytvořena Fronta za osvobození Somálského pobřeží (Front de Libération de la Côte des Somalis - FLCS), jejíž hlavní stav byl v Mogadišu. Organizace africké jednoty ji oficiálně uznala za národně osvobozenecké hnutí Francouzského území Afárů a Isú. Vlajku, kterou přijala Fronta, tvořily dva vodorovné pruhy, světle modrý a zelený s červeným rovnostranným trojúhelníkem u žerdi. Na trojúhelníku ležela bílá pěticípá hvězda, jejíž jeden cíp směřoval ke středu vlajkového listu 2). Světle modrý pruh symbolizoval národnost Isú, zelený národnost Afárů. Hvězda zdůrazňovala jejich jednotu upewněnou v krvavém boji (červená barva trojúhelníka) za dosažení rovnosti (rovnostranný trojúhelník). Navíc připomínal světle modrý pruh spolu s bílou pěticípou hvězdou vlajku Somálska, které projevilo snahu sloučit všechna somálská území do jednoho státu.

V r. 1967 vzniklo na etiopském území afárské Hnutí za osvobození Džibuti (Mouvement pour la Libération du Djibouti - MLD), jehož hlavním stanem se stalo město Diredawa ležící poblíž hranic s Francouzským územím Afárů a Isú. Hnutí uznala Organizace africké jednoty za druhou národně osvobozeneckou organizaci tohoto území. Jeho vlajku tvořilo pět vodorovných pruhů: zelený (1), bílý (1), zelený (2), bílý (1) a zelený (1) se žlutou pěticípou hvězdou na červeném rovnostranném trojúhelníku se základnou u žerdi. Také žlutá pěticípá hvězda byla pootočena tak, aby jeden cíp směřoval do

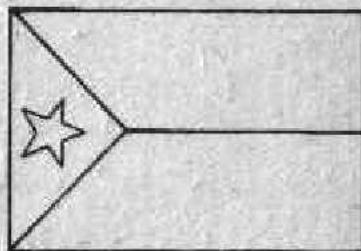
TADŽURA
1862-1896

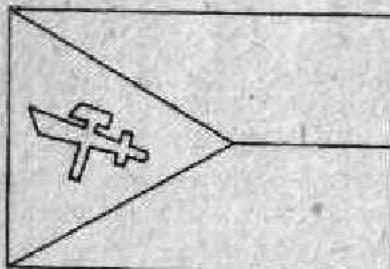
F L C S
1967

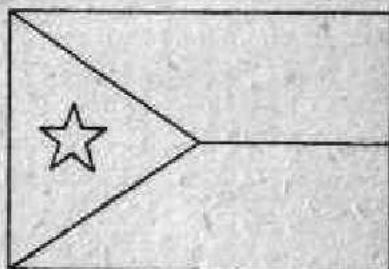
M L D
1967

L P A I
1972

U N I
1975

REPUBLIKA DŽIBUTI

DŽIBUTI

středu vlajky. Poměr šířky k délce vlajky činil 2:3. Zelená barva byla zvolena jako symbol rozkvětu danakílské země ve Francouzském území Afárů a Isú a v Eritreji (dva bílé pruh). Žlutá hvězda symbolizovala drahocennou jednotu Afárů, červená barva národně osvobozenecí boj, rovnospravedlnost trojúhelník spravedlnost. Zároveň byly na vlajce patrný etiopské barvy: zelená, žlutá a červená, které tak vyjadřovaly snahu Hnutí opřít se o pomoc Etiopie.

Zesílení prokolonialistických snah ve vládě Francouzského území Afárů a Isú po referendu v r. 1967 zakládalo nejen povstalce, ale i politické činitele v Džibuti. Velkým přínosem pro rozvoj národně osvobozenecího hnutí se stala Africká lidová liga (Ligue Populaire Africaine - LPA), která byla vytvořena v březnu 1972 a která byla v únoru 1975 přejmenována na Africkou lidovou ligu za nezávislost (Ligue Populaire Africaine pour l'Indépendance). Od samého počátku zastávala LPAI princip společného rozvoje Afárů a Isú, společného boje za nezávislost. Tento princip byl zachován dokonce i ve vedení Ligy: jejím předsedou byl zvolen Issa Hassan Couled Aptidon a generálním tajemníkem Afar Ahmed Dini Ahmed. Ačkoliv Liga pokládala FLCS za svou vojenskou frakci, vždy vystupovala pod vlastní vlajkou, přijatou v r. 1972. Tvořily ji dva vodorovné pruhy světle modré a zelený s červenou pěticípou hvězdou na bílém trojúhelníku u žerdi. Hvězda směřovala jedním cípem do vrcholu trojúhelníka, který sahal do 1/3 délky vlajky³³. Vlajka se velmi podobala symbolu FLCS, ale bílá hvězda byla nahražena červenou, aby tu nebyla spojitost s bílou somálskou hvězdou. Světle modrý pruh symbolizoval Isy, zelený Afáry. Červená hvězda představovala jejich jednotu ve jménu nezávislosti (bílá barva) a v podmírkách rovnoprávnosti (rovnoramenný trojúhelník).

Vytrvalé výzvy Ligy udělit území Afárů a Isú nezávislost přinutily Francii, aby v prosinci 1975 souhlasila s provedením referenda. Předseda vlády Ali Aref Burchan předvídal jeho výsledky a vytvořil vlastní politickou stranu Národní svaz za nezávislost (Union Nationale pour l'Indépendance - UNI). Svaz také předložil požadavek na neodkladné udělení suverenity s úmyslem udřít vládu v rukách afírské menšiny. Vůdcové UNI považovali MLD za svou vojenskou organizaci, nicméně v r. 1975 přijali vlastní

vlajku: dva vodorovné pruhy zelený a černý s bílým zkříženým kladivem a šavlí na červeném rovnostranném trojúhelníku u žerdi". Poměr šířky k délce je 2:3. Zelený pruh symbolizuje hlavní město Džibuti, rozkládající se na území jediné zelené oázy, kde je soustředěno přes polovinu obyvatelstva země. Černý pruh poukazuje na skutečnost, že země je součástí černé Afriky, zatím co červený trojúhelník na jednotu národů Džibuti a jejich rovnost. Šavle a kladivo odpovídají heslu strany: "Boj a výstavba". Chybějící žlutá barva má zdůraznit nezávislost UNI na Etiopii.

Politická aktivita nepomohla Burchanovi upevnit pozici v zemi. V UNI se brzy začaly objevovat ostré diskuse s těmi, kteří chtěli spolupracovat s představiteli národnosti Isů. Navíc klesla autorita MLD poté, co některí představitelé začali hlásat myšlenku vytvoření zvláštěho státu Danakil, který by vznikl spojením s Eritreou, což pochopitelně nemohlo získat podporu u etiopské vlády. V r. 1976 vystoupili z UNI opoziční členové poslanecké sněmovny a vytvořili samostatnou politickou skupinu, která přijala názory LPAI.

V červnu 1976 se konaly v Paříži rozhovory francouzské vlády s třemi politickými stranami zastoupenými v poslanecké sněmovně. Během rozhovorů došlo k dohodě o poskytnutí nezávislosti Francouzskému území Afárů a Isů, pokud bude vytvořena jediná odpovědná vláda. Proti tomu se postavil Ali Aref Burchan, zaúzádal o penzionování a odstoupil z vedení UNI. Sjednocená vláda, v níž hrála hlavní roli LPAI, vystoupila s prohlášením o nutnosti zapojit do procesu budování nezávislého státu obě národně osvobozenecká hnutí.

V dubnu 1977 se politické strany a povstalecká hnutí seskupily v Lidovém sjednocení za nezávislost a ve Vlastenecké frontě Džibuti a zahájily přípravu na provedení referenda. Při referendu 8. května se absolutní většina obyvatel vyslovila za nezávislost poslední francouzské kolonie na africkém kontinentu. Země přijala název Džibutská republika a jejím prezidentem byl zvolen Hassan Gouled Aptidon. Dne 25. června 1977 na slavnostním zasedání parlamentu vyhlásil předseda poslanecké sněmovny Ahmed Dini Ahmed nezávislost země.

O půlnoci na 27. červen zavlála nad bývalou rezidencí francouzského vrchního komisaře vlajka nového státu. Tvoří ji zelený a světle modrý pruh, na němž je v žerdové části

položen bílý rovnoramenný trojúhelník, sahající do poloviny délky listu. Trojúhelník nese červenou pěticípou hvězdu směřující jedním cípem vzhůru. Poměr šířky k délce je 2:3. Zelený pruh symbolizuje Afáry, světle modrý Isy. Haslo republiky "Jednota, rovnost, mír"-je také vyjádřeno na vlajce. Červená pěticípá hvězda značí jednotu všech národností Džibuti, rovnoramenný trojúhelník rovnocat a jeho bílá barva úsilí o mír. Státní viajka je v podstatě obrácenou vlajkou LPAI (modrý pruh je na místě zeleného a naopak), strany, která sehrála hlavní roli v boji za osvobození země od kolonialismu. Zelený pruh symbolizující Afáry je umístěn nad modrým proto, aby se připomněl původní název země, kdy se na prvním místě uváděli Afáři a na druhém Isové.

Přeložil ing. A.Brožek

Poznámky

- 1/ Rosměry 3:5 jsou uvedeny v publikaci Albom řádarakov, flagov i výmpelov Rossijskoj imperii i inostrannych gosudarstv, S.Peterburg 1898. V The Flag Bulletin, 14, 1975, č.4, s.97 je chybně uvedeno, že Tadžura je arabským územím. Ve skutečnosti to byl danakilský (afářský) sultanát.
- 2/ Vlajka byla otištěna v časopise Flagmaster č. 18 na základě sdělení švýcarského vexilologa dr.Guntera Matterna.
- 3/ Vlajka je popsána a vyobrazena v našem zpravodaji č. 18 na s. 222 a 224. Je však chybně označena za symbol Hnutí za osvobození Francouzského Somálska.
- 4/ Vlajky WLD a UNI sdělil polský vexilolog Jan Miller jako neidentifikované vlajky. Jejich přesné určení provedl autor článku na základě údajů z relace francouzského rádia pro Afriku 26.6.1977.
- 5/ Vlajka je vyobrazena ve Flaggenmitteilungen, 1977, č. 9. Je politováni hodné, že novináři stále přebírají nepřesné informace o nových státních vlajkách. Po vyhlášení nezávislosti Džibuti se objevila v tisku chybná informace, že nová vlajka je modrozelenobílá. Časopis Za rubežem, 1977, č. 27, s.5, dokonce uvedl, že na vlajce je bílý kosočtverec.

VLAJKY PORTORIKA V JEHO BOJI ZA SVOBODU

Koncem r. 1976 předložil odcházející americký prezident G. Ford Kongresu USA nečekaný návrh zákona na připojení Portorika ke Spojeným státům, a tak se na pořad dne opět dostala otázka postavení tohoto ostrova, jehož většina obyvatelstva s navrhovanou změnou statutu nesouhlasí.

Během své druhé cesty k novému kontinentu objevil Kryštof Kolumbus ostrov, domorodci nazývaný Boriquén, který pojmenoval San Juan Bautista (Ostrov sv. Jana Křtitele) na počest patrona dne, kdy se na ostrově vylodil (19.11.1493). Jeden z průvodců Kolumbových, Juan Ponce de León se r. 1508 na ostrov vrátil a s úmyslem kolonizovat jej pro Španělsko založil v místě nynějšího hlavního města sídlo Villa de Caparra. V 16. století se stal ostrov významnou základnou pro zásobování španělských dobyvačných výprav na americké pevnině. Bylo proto nutno nejprve zdolat odpor původního obyvatelstva - Karibů - a potom k práci na zemědělské půdě přivezt africké otroky. Obojí se španělským kolonizátorem podařilo a ostrov se stal jednou z nejvýznamnějších španělských držav ve Střední Americe.

Hnutí za národní osvobození má na Portoriku ($8\ 903\ km^2$, 3 mil. obyvatel) již dlouholetou tradici, z níž čerpají posilu a zkušenosť i současně politické strany usilující o nezávislost země. Projevy úsilí o osvobození ostrova zpod španělské nadvlády započaly na začátku 19. stol. celou řadou nepokojů v letech 1815-1820. Impulsem k nepokojům bylo velké protiportorické povstání r. 1815, které však bylo, stejně jako i následující rebélia, tvrdě potlačeno vládou guvernéra Miguela de la Torre a nepřineslo portorickému lidu podstatné změny. Nepočítáme-li ovšem změnu politického statutu ostrova, který byl královským dekretem "De Gracia" r. 1815 prohlášen místokrálovstvím, což místním latifundistům přineslo větší míru hospodářské a obchodní svobody.

Tímto krokem ovšem starobyly znak ostrova nabyl charakteru znaku státního. Znak byl udělen Portoriku 8.11.1511 a je s malými úpravami v letech 1898, 1905 a 1958 používán (s přestávkou let 1901-1905) až dosud. Po právu je proto nejstarším dosud užívaným státním znakem na západní polo-

kouli. Protože není známo jeho původní vyobrazení z roku 1511 a v průběhu více než 450 let se používalo různých variant s drobnými odchylkami, existuje kolem původní podoby portorického znaku dosud ještě řada dohadů.

Po poslední úpravě r. 1958 se používá španělského štítu zelené barvy, nesoucího na stříbrné knize se zlatou orízkou ležícího stříbrného velikonočního beránka s bílým guidonem s červeným středovým křížem. Bílý beránek je symbolem patrona Portorika, sv. Jana Křtitele. Štít je lemovaný širokým okrajem, na kterém se střídavě objevují symboly koloniální mocnosti - Španělska: zlatý hrad na červeném poli (Kastilie), zlatě korunovaný karminový lev (León), prapor Aragonska a Sicilie na červeném poli (list je vertikálně plněn: 1. pole čtyři červené kůly ve zlatém poli, 2. pole úhlopříčně rozděleno: nahore a dole tři zlaté kůly na červeném poli, vlevo a vpravo černá nalevo hledící orlice na bílém poli) a zlatý jeruzalémský kříž ve stříbrném poli (symbol Jeruzaléma).

Ve vexilogické literatuře se dosud často můžeme setkat s již nepoužívaným státním znakem Portorika, odvozeným od pečeti státu /. Kruhové podoby státního znaku se používalo od 1.7.1905 do úpravy v r. 1958, kdy se Portoriko vrátilo ke klasickému tvaru svého znaku. Kruhový znak ve formě pečeti nešla i bílá vlajka guvernéra ostrova do roku 1948.

Na rozdíl od výše popsaného znaku má tento emblém kruhovou podobu, stříbrný beránek sv. Jana Křtitele (ostrov dostal své nynější jméno r. 1521) je provázen symboly a iniciálami španělských "katolických králů" Ferdinanda Aragonského a Isabely Kastilské (červený svazek šípu a jařmo), přičemž stříbrná písmena F a I nesou zlaté korunky. V dolní části zeleného kruhového pole je stříbrný opis JOANNES EST NOMEN EJUS (Jan je jeho jméno). Stříbrný okraj obsahuje střídavě po dvou červených berličkových křížích (symbol řádu sv.Jana a sv. Tomáše), zlatých hradech (symbol Kastilie), zlatě korunovaných červených lvech (symbol Leonu) a dvojimi kastilsko-aragonských vlajek ze začátku 16. století /list je čtvrcen: 1. a 4. pole znova čtvrceno (zlatý hrad na červeném poli a červený lev na stříbrném poli), 2. a 3. pole

* / Např. Příloha Ročenky Lidé + země 1975, Praha Academia 1974

polcené (čtyři červené kůly na žlutém poli a žlutá řetězová síť na červeném poli - symbol Navarry)/.

Ostrov v té době ještě neměl oficiální vlajku, r. 1546 se však objevila vlajka často s Portorikem spojovaná. I v tomto případě se nenalezlo původní vyobrazení, a proto ji podle popisu rekonstruuje W. Smith jako dva horizontální pruhy (zelený a červený), pravděpodobně s vyobrazením stříbrného beránka sv. Jana Křtitele v zeleném a zlatého hradu v červeném poli. Vlajka je zlatě lemována. Jednou z příčin nejistoty v otázce, jak nejstarší vlajka ostrova vypadala, je i fakt, že na Portoriku samotném nebyla takřka vůbec používána.

Státoprávní změnu z r. 1815 však zastánci samosprávy Portorika považovali za polovičaté řešení, a proto byla r. 1865 na jejich nátlak zřízena komise, která měla prozkoumat předpoklady další vládní reformy. Když však tato komise předložila jako podmínsku jakýchkoliv politických reforem zrušení otroctví, pobouření statkáři na ostrově i konzervativci ve Španělsku ji rozehnali, ze strachu před vypuknutím rebélií pozatýkali řadu místních vážených politických činitelů a odeslali je k soudu do Španělska. Po těchto represáliích španělských koloniálních úřadů bylo proto nutno hledat oporu v cizině. Prvním odporem organizovaným v zahraničí bylo ustavení společného portoricko-kubánského hnutí řízeného tzv. Kubánským a portorickým republikánským spolkem, který byl ještě v r. 1865 založen v New Yorku. Spolek vedený legendárním dr. Ramonem Emeteriem Betancesem ve své politické činnosti usiloval o zrušení otroctví a bojoval na ostrově i ve Spojených státech amerických za svobodu projevu, vyznání, tisku a obchodu.

Spolku se podařilo podnítit mezi portorickými radikály r. 1868 protišpanělské povstání na severozápadě ostrova, kde byla 23. září ve městě Lares poprvé vyhlášena nezávislost Portorika. Organizátorem povstání však chyběly potřebné zkušenosti a pro vyhlášení republiky ani nebyly učiněny odpovidající přípravy - zůstalo proto u ojedinělého pokusu a toto revoluční vystoupení portorického lidu bylo ještě téhož roku potlačeno.

Během povstání v Laresu vztyčili revolucionáři jako první vlajku národně osvobozeneceského hnutí na ostrově pra-

por, navržený dr. Betancesem. Tvořil jej bílý středový kříž, který list rozděloval na čtyři obdélníky, horní modré a dolní karminově červené. Horní žerďové pole neslo pěticípou hvězdu velmi svátle žluté barvy. Poměr délky vlajky k její šířce byl 13:9. Tato portorická vlajka se podobá dvěma jiným vlajkám: jednak praporu vztyčenému kubánskými vlastenci při jejich neúspěšném povstání 10.10. 1868 v Bayamo (dva vodorovné pruhy, bílý a modrý, u žerdi červené karé s bílou pěticípou hvězdou), což jen dokumentuje těsné svazky mezi portorickými a kubánskými vlastenci, jednak státní vlajce Dominikánské republiky, kde řada portorických i kubánských revolucionářů nalezla asyl.

Prestože "El Grito de Lares" (česky: výkřik z Laresu), jak je někdy povstání nazýváno, skončil porážkou a vyvolal další čiatu v liberálních kruzích ostrova, hnuti za autonomii přecházelo od drobných srážek v letech 1867-1868 k soustředěnému nátlaku na španělskou správu, která si pod vlivem událostí na Kubě začala uvědomovat nutnost otázku Portorika konstruktivně řešit. Boj autonomistických sil byl podpořen i ustavením první republiky ve Španělsku, neboť po něm následovalo propuštění mj. i portorických vězňů a zrušení otrctví na ostrově 22.3.1873. Na druhé straně nastolení republikánského režimu v Madridu vyvolalo na Portoriku iluze o možnosti vyřešení portoricko-španělských rozporů připojením ostrova k metropoli. Dokonce sami portoričtí statkáři a vysocí úředníci pronásledovali ty příslušníky liberálního hnuti, kteří trvali na politické samesprávě ostrova. V r. 1887, neslavném roce portorické histerie, byli liberálové vedení Románem Baldorioty de Castrem jako neloajální ke španělské správě pozatýkáni a uvězněni. Takový postup zemědělské oligarchie proti vlastencům však přispěl k diferencování politických sil Portorika, posilnil hnuti za samesprávu země a otevřel oči řadě umírněných politiků, kteří věřili v možnost smíru se Španělskem.

Úsilí autonomistických sil vedených předsedou Partido Unionista Luisem Muñozem-Riverou bylo korunováno úspěchem o deset let později. Ve spolupráci s liberální stranou ve Španělsku se jim podařilo prosadit vyhlášení autonomie země 25.11.1897. V souladu s novou ústavou odevzdal v úneru 1898 španělský guvernér výkonnou moc první portorické vládě, v jejímž čele stanul Francisco Mariano Quiñones. Nová ústava

také stanovila jako portorickou rozeznávací vlajku dosud používanou "banderu de matrícula" přístavu v hlavním městě San Juan, která v 90. letech označovala ve španělském obchodním loďstvu příslušnost lodi k některé ze zámořských lodí. Vlajku sanjuanského přístavu si Portoričené, kteří dosud neměli vlastní vlajku (vlajka vzpoury v Laresu byla samozřejmě zakázána), velmi rychle oblíbili a spojili s ní své nacionalistické citění. List vlajky o poměru 160:267 ve tvaru vlaštovčího ocasu tvořily dva horizontální pruhy, červený a bílý.

Autonomie ostrova však neměla dlouhého trvání; právě v průběhu prvního zasedání zákonodárného sberu se vylodily na ostrově 25.7.1898 v rámci války, kterou 15.4.1898 vyhlásily USA Španělsku, americké vojenské jednotky pod vedením generála Nelsona A. Milesa a po chábém odporu španělské posádky Portoriko obsadily. Formálně ostrov připadl Spojeným státům americkým 10.12.1898, kdy byla v Paříži podepsána mírová smlouva mezi USA a Španělkem. Samospráva země byla poté zrušena a ostrov byl prohlášen teritem USA. Španělský kolonialismus tak byl vystřídán neokoloniálním americkým.

Obsazení ostrova USA sice nevedlo k jeho osvobození jako v případě Kuby, která byla r. 1902 vyhlášena nezávislou republikou, umožnilo však rozvoj politických stran a diskusi o další budoucnosti ostrova. Nově vzniklá proamerická Státoprávní republikánská strana i další politické strany se však omezovaly na požadavky vytvoření administrativního statutu ostrova, resp. jeho větší samosprávy. O samostatnost ostrova v té době neusilovalo žádné hnutí, neboť se spolehala na tradice americké podpory protišpanělského odporu portorických vlastenců a věřilo se v oddanost USA ideálům jejich Prohlášení nezávislosti z r. 1776. Tuto důvěru podporovala i americká tolerance k nové portorické vlajce, která neoficiálně vzlála na ostrově.⁺

Portorická, vpravdě národní / vlajka, nebo jak ji láskyplně nazývá portorický lid, la banderita, vznikla v 90. letech minulého století ve Spojených státech a o její autorství se dosud vedou spory. Jako nejpravděpodobnější se jeví teorie, že její návrh vytvořil jeden z hrdinů portorického protišpanělského hnutí Manuel de Besosa r. 1895

⁺ / I když podle ústavy z r. 1952 (čl.VI, odst.15) má od 24.7.1952 statut vlajky Společenství.

v New Yorku. Inspirován vlajkou kubánskou, která vznikla r. 1849 v USA, vytvořil symbol portorické sekce Revoluční strany Kuby (Sección Puertorriqueña del Partido Revolucionario de Cuba). Vlajku tvoří tři červené a dva bílé rovnoběžné pruhy, u řeřidi modrý klín ve tvaru rovnoramenného trojúhelníka s bílou pěticípou hvězdou. Poměr stran je nyní kodifikován na 3:5, často se však uvádí i 2:3. Vlajka je tedy barevnou variantou vlajky kubánské, nezmíne však zapomenout, že Besesca použil vlastně i opakování vlajky sanjuanského přístavu, v té době velmi oblíbené.

Když předák hnutí Juan de Mata Terraforte představil novou vlajku na shromáždění sekce, byla portorickými vlastenci nadšeně přijata. Po oficiálním vyvěšení 22.12.1895 v New Yorku se stala záhy symbolem portorického odporu proti španělské nadvládě a rychle vytlačila ze srdcí obyvatel červeno-bílou vlajku. Mezi obyvateli ostrova se rozšířila zejména po r. 1898.

Příčinou její popularity bylo mj. i to, že nebylo jasné, kde vlastně tuto vlajku navrhl a jaká je její symbolika. Tak se stala přijatelnou pro všechny politické síly. Radikální nacionalisté usilující o samostatnost ostrova prosazovali "svého" autora Antonia Vélezze Alvarada a zdůrazňovali revoluční dědictví vlajky a myšlenku svobody, kterou představuje. Konzervativní republikáni, kteří později obhajovali obsazení ostrova Američany, hájili práva republikána Besesy a vyzdvihovali americkou podporu proti španělského boje Portoricanů i skutečnost, že "banderita" připomíná více vlajku americkou než kubánskou (která byla ostatně také vlajkou USA inspirována) a fakt, že vlajka je pouze označením Portorika (nikoliv již konkrétní politické organizace) a vůbec ji nelze považovat za protiamerický symbol.

Všeobecná obliba a ideová nevyjasněnost portorické vlajky byly příčinou toho, že Američané tuto vlajku trpěli a nemítali nic proti jejímu používání. Od r. 1916 byla do konce úředně povolena k užívání, i když oficiální vlajka ostrova byla od r. 1898 vlajka USA.

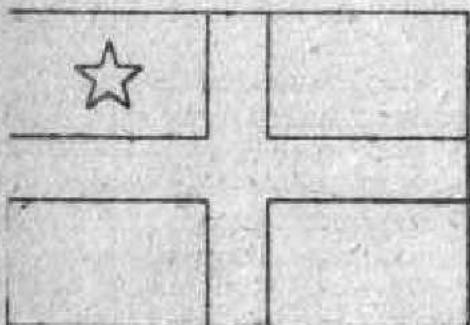
Když byla portorická vlajka ještě symbolem portorické sekce Revoluční strany Kuby, byla jí použito i při tvorbě znaku této politické strany. V hlavně štítu je umístěm

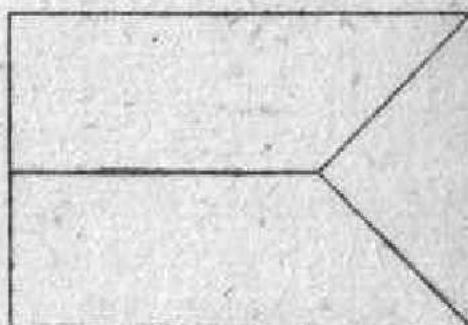
STÁTNÍ ZNAK PORTORIKA

PORTORICO /1546/

"EL GRITO DE LARES" /1868/

PORTORICO /1897/

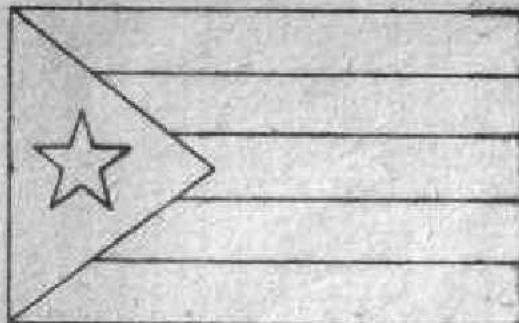
ZNAK PORTORICKÉ SKEČE
REVOLUČNÍ STRANY KURY

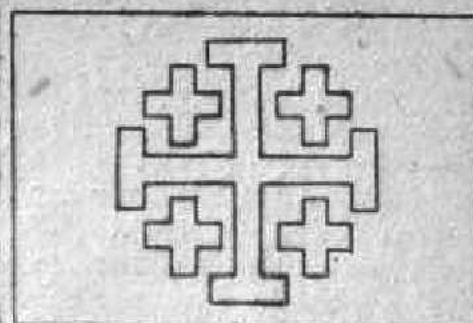
STÁTNÍ ZNAK PORTORIKA
/1901 - 1905/

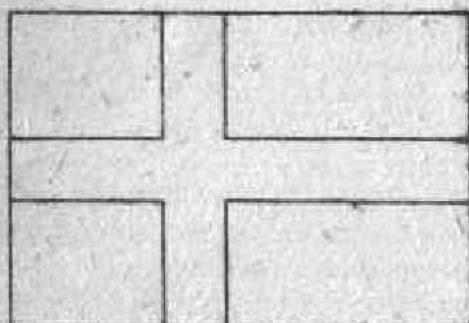
STÁTNÍ ZNAK PORTORIKA
/1905 - 1956/

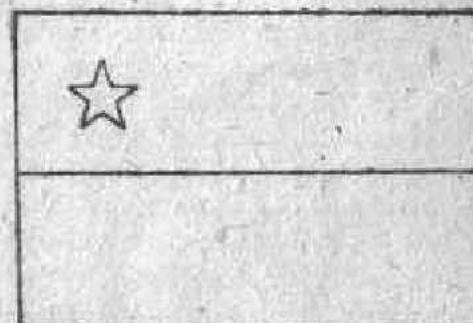
PORTOŘICKÁ SIEČE REVOLUČNÍ STRANY KUBY /1895/
STÁTNÍ VLAJKA PORTORIKA /1952/

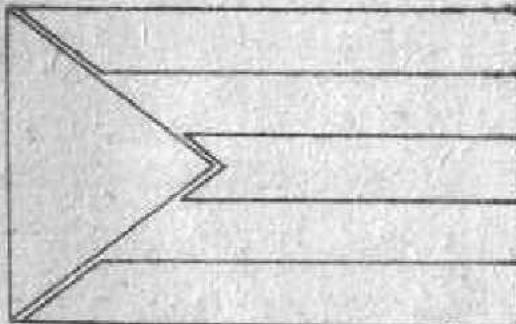
NÁRODNÍ STRANA

PORTOŘICKÁ STRANA NEZÁVISLOSTI

PORTOŘICKÁ SOCIALISTICKÁ STRANA

PORTOŘICKÁ KOMUNISTICKÁ STRANA

LIDOVÉ DEMOKRATICKÁ STRANA

uprostřed moře ostrov a za ním vycházející nad horizontem slunce jako symbol svobody a pokroku. Zbývající pole štítu je polcené: v levé polovině jsou dvě bílá šikmá břevna v červeném pali, v pravé postava Indiána zápasícího se stojícím lvem. Znak korunuje červená frigická čapka, která je již od antických dob symbolem svobody a republiky. Po levé i po pravé straně je štít podložen vždy třemi splývajícími vlajkami sekce.

Tímto emblémem portorické vlastenecké organizace byl inspirován i nový státní znak Portorika, který byl zaveden 25.12.1901. Pod vlivem odstranování všech symbolů připomínajících španělskou koloniální éru byl vytvořen nový znak, jehož podobu otiskujeme, avšak barvy ani symboliku neznamme. V roce 1905 se Portoriko vrátilo ke svému historickému znaku, i když byly provedeny jeho nepatrné úpravy.

Když se v r. 1922 do čela opět zaktivizovaného národně osvobozeneckého hnutí postavila Národní strana (Partido Nacional), nemohla již jako svého symbolu použít původní nacionalistické "banderity", neboť ta mezičím jednak nabyla celonárodního charakteru vlajky portorické a tedy nadstranické, jednak ji všeobecně nebyla dávána ona revoluční symbolika, na kterou chtěla Národní strana navázat. Nacionalisté se proto při tvorbě svého symbolu obrátili k historickému znaku ostrova - symbolu národní hrdesti Portorika. Vlajku Národní strany tvořil zelený list s bílým jeruzalémským křížem ve svém středu.

Vedle této vlajky používali nacionalisté pochepitelně i vlajky portorické, což byla zejména ve 30. letech s nelibosti sledována u americké správy, která je často věznila prete, že používali portorické vlajky při akcích, které "vyvolávaly veřejný nepeřádek" (stávky, demonstrace, demonstrace apod.). Národní strana totiž již při svém založení vyhlásila, že bude bojovat za "státní i hospodářskou svrchovanost estreva, která je nezadatelným právem jeho obyvatel" a právě ve 30. letech zorganizovala celou řadu manifestací a pochodů za nezávislost Portorika. V tomto úsilí pokračovali příslušníci Národní strany i po 2. světové válce a zvlášt aktivními se stali příslušníci jejího extrémního křídla, používající často anarchistických metod. Když např. byl r. 1950 zatčen

předseda strany Pedro Albizu Campes a další členi představitelé Partido Nacional, vyhlásili dokonce její příslušníci 30.10.1950 ve městě Jayuya již podruhé nezávislost země. Avšak i tento pokus o násilné svržení jeho závislosti a o vyhlášení republiky skončil nezdarem a ozbrojené sily USA povstání brutálně potlačily (o dva dny později totiž dva Portoričané podnikli v New Yorku neúspěšný pokus o atentát na prezidenta Trumana).

Jako před půl stoletím Španělsko, tak i nyní Spojené státy však byly nuteny částečně ustoupit tlaku všeobecní nespokojenosti. Po přijetí tzv. Jonesova zákona v r. 1917, který udělil Portoričanům státní příslušnost USA, dal jim právo volit pozorovatele do Kongresu USA a zřídit vlastní Poslaneckou sněmovnu vzešlou ze všeobecných voleb, uznal Kongres USA svým zákonem Public Law No. 600 z 3.7.1950 právo lidu Portorika organizovat vlastní vládu a přijmout ústavu podle své vůle. Nová ústava, podle níž je Portoriko "svobodně přidruženým státem USA" (*estado libre asociado*), byla portorickým lidem přijata 3.3.1952 a Kongresem USA schválena o čtyři měsíce později. Oficiálně bylo Společenství Portorika ustaveno 25.7.1952. Jak již byla řečeno, nově přijatá ústava prohlásila "banderitu" oficiální vlajku Společenství, která však smí vlát pouze vedle vlajky USA.

Buržoazním stranám, představovaným především Státoprávně republikánskou a Lidově demokratickou stranou, které tento polikolonialní statut označují jako nejvhodnější pro Portoriko, se sice podařilo na určitou dobu otupit ostří národně osvobozeneckeho boje, v posledních letech však opět Portoričanů proti americké správě opět získali. Předávají se různé akce a protestní demonstrace, zejména proti hospodářskému vykeristrování ostrova americkými monopolisty a za jeho samostatnost.

V čele národně osvobozeneckeho hnutí na ostrově nyní stojí vedle komunistické a socialistické strany i nejvlivnější z opozičních sil, Portorická strana nezávislosti (*Puerto Rico Independence Party/Partido Independentista Puertorriqueño - PIP*). Byla založena r. 1946 především příslušníky umírněného křídla Národní strany a i nyní vyjadřuje zájmy pekrovských vrstev drobné buržoazie, inteligence, úřednictva a studentů. Ve svém programu usiluje

mistrovými parlamentními preštředky o okamžité poskytnutí nezávislosti ostrova s tím, že na nám bude zřízena socialistická demokratická republika. Vlajku PIP tvoří bílý kříž se středem blíže k žerdi na zeleném listu. Tvůrci vlajky použili barev a symbolu ze státního znaku, přičemž se při užití tehdejšího klasického emblému odvolávají na různé vlajky používané nebo navrhnuté nacionalistickými skupinami v minulosti. Pedeba s vlajkou Národní strany je ostatně evidentní.

Naleve od PIP stejí Perterická socialistická strana (Puerto Rican Socialist Party/Partido Socialista Puertorriqueño - PSP), která se zformovala r. 1959 a její jádro bylo vytvořeno levicovými skupinami v PIP. Strana usiluje o sjednocení všech vlasteneckých sil, bojujících proti koloniálnímu panství a za vytvoření nezávislého demokratického státu. Do r. 1971 se jmenovala Hnutí za nezávislost /Movimiento Por Independencia - MIP/. Socialistická strana používá vlajku s červeným a černým horizontálním pruhem a bílou pěticípehou hvězdou v hercim pruhu poblíž žerdi. Při tverbě své vlajky byli socialisté viditelně pod vlivem vlajky Hnutí 26. července, které pod vedením Fidela Castra r. 1953 zaútočilo na kasárna Moncada, symbol Batistovy diktatury na sousední Kubě (vlajka má bílou hvězdu uprostřed a list je na červené a černé pole rozdělen diagonálou).

Třetí sležku národně osvobozeneckého hnutí na Puerto riku je mimo zákon postavená Perterická komunistická strana (Puerto Rican Communist Party/Partido Comunista Puertorriqueño - PCP), která od svého založení r. 1934 vede důsledný boj za politické a hospodářské zájmy perterického lidu, za národní nezávislost a demokratizaci politického života země. Její program nachází podporu především v řadách uvědomělých dělníků, pekáček, inteligence a studentstva. Vlajku PCP tvoří list s pěti střídavě medrými a bílými horizontálními pruhy a medrým trojúhelníkem u žerdi. Klín je od ostatních ploch listu oddělen úzkým bílým pruhem⁺. Jako jediná z vlajek politických stran používá pedeby perterické vlajky a je také zajímavá tím, že je zřejmě jedinou vlajkou komunistické strany, která neobsahuje červenou barvu.

⁺ / Tato vlajka je v publikaci Bančíkova a kol. Gerby i flagy světa (Moskva Gospelitizdat 1957) chybně uvedena jako perterická státní vlajka.

Postavení PIP, PSP a PCP, usilujících o získání nezávislosti Portorika, se i na mezinárodním poli upevnile. V r. 1973 byli těmž generální tajemník PIP Rubén Berries spolu s vůdcem socialistů Juanem Mari Brasem pozváni na jednání Zvláštního výberu OSN pro dekolonizaci, který ve své rezoluci zdůraznil "nezadatelné práve portorického lidu na sebeurčení a nezávislost". Když tuto rezoluci nájemec schválile i Valné shromáždění OSN, dostalo se úsili všech vlasteneckých sil Portorika široké mezinárodní podpory.

Pozn.:

Pro úplnost uvádíme i vlajky dvou buržoazních stran, zastupujících dva další politické proudy na Portoriku.

Vládnoucí Lidově demokratická strana (Partido Popular Democrática - PPD), založena 1938, reprezentuje liberální směr tzv. populares, který požaduje zachování a "zkompletovaní" současného statutu ostrova s vnitřní autonomií. Vlajka PPD, používající barev vlajky Liberální strany (obdélníková varianta rozdělovací vlajky Portorika z 90. let minulého století), je tvořena bílým listem s vyobrazením symbolu portorického rolníka ve slamáku a kruhevým opisem PAN-TIERRA-LIBERTAD (chléb, země, svoboda), vše červené.

Nejstarší dosud existující politická strana ostrova, Státečná republikánská strana (Statehood Republican Party - SRP), představuje konzervativní směr tzv. republicanes, kteří hlásají úzkou spolupráci s USA a podporují myšlenku začlenění Portorika jako sedmého státu do Unie. Svoji oddanost Američanům dává tato strana najevu i svou vlajkou, kterou vlastně tvoří americká trikoléra (medvý, bílý a červený horizontální pruh).

Literatura:

- W. Smith: An introductory history of Puerto Rican flags (Recueil des discours banistiques à l'occasion du Premier Congrès International de l'étude scientifique des drapeaux. Muiderberg, SHH 1966, s. 91 a n.)
W. Smith: The Flag Book of the United States. New York W. Morrow and Co. 1970, s. 190 a n.
Brockhaus Enzyklopädie, Sv. 15, Wiesbaden F.A. Brockhaus, 1972
The Flag Bulletin, I, 1968, č. 4, s. 148-149

Encyclopaedia Britannica, Sv. 18, London Encyclopaedia Britannica Incorp. 1966, s.852.

Pelitičeskije partiji, Moskva Pelitizdat 1974.

Almanaque Mundial 1965, Seleções de Reader's Digest, Rio de Janeiro 1964, s.147-148.

Autor děkuje ing. Antonímovi Parmovi za překlad portugalských textů.

Jaroslav Klement

JAK SE DĚLÁ ODBORNÝ SLOVNÍK

Pět let po prvním vydání Vexilologického názvosloví PhDr. Zbyška Svobody - v němž byly v jako prvním národním jazyce přesně vymezeny pojmy a označeny názvy všechny vexilologické prvky - bylo dokončeno názvosloví heraldiky a vexilologie v mezinárodním jazyce esperanto. Práce si vyžádala více než dvou let intenzivního srovnávacího, literárního i grafického úsilí. V těchto dnech je rukopis (174 stran, 760 ilustrací) dokončen a připraven k recenzi. Mezinárodní jazyk esperanto, jehož adepsi usilují o jeho zavedení jako jazyka vědeckého (za účinné podpory zvláštmi skupiny pro výzkum interlingvistiky při Akademii věd SSSR) má již dlouholetou tradici v přípravě odborných slovníků mnoha vědních oborů. Již v r. 1912 vyšel Matematicko-fyzikální slovník Veraxův a od té doby má esperanto již velké množství odborných výrazů. V posledních deseti letech vydává terminologická sekce Mezinárodního vědeckého svazu při UEA (Universala Esperanto-Asocio; viz Vexilologie č. 16) překlady terminologií jednotlivých vědních oborů podle známého německého obrazového slovníku DUDEŇ. A právě nedávno vyšly dvě stránky tohoto slovníku věnované vexilologii (č. 245) a heraldice (č. 246). Nezávisle na nich bylo zpracováno podrobně totéž názvosloví u nás v Karlových Varech. Vydavatel esperantského vydání slovníku DUDEŇ požádal autora o kritické zhodnocení svého elaborátu, který je pouhým překladem asi 80 výrazů bez přihlédnutí ke složitosti a celkové národně-jazykové nejednotnosti v obou oborech. Nadto uvažme, že heraldické názvosloví se vyvíjí v celé Evropě vlastně již od 12. stol.

Přesto bylo nalezeno překvapivé množství styčných bodů a lze se nadít, že esperanto bude v nejbližší době dalším z jazyků, které budou mít v heraldice a vexilologii své přesné názvosloví. Ve vexilologii to bude po češtině druhý jazyk, který např. přesně stanoví rozdíl mezi vlajkou a praporem a bude přesně rozlišovat vlajky a prapory jednak podle jejich forem a jednak podle funkce.

Výchozimi jazyky pro názvosloví heraldiky byly zvoleny - dle možnosti autora - angličtina se svými speciálními výrazy v "normanské francouzštině" (Charles Mackinnon of Dunakin a Volforth-Gosney) a čeština (Karel Schwarzenberg) s přihlédnutím k některým již existujícím výrazům užívaným v esperantské turistické literatuře (např. Dánsko). Výchozimi jazyky pro názvosloví vexilologie byly rovněž oba již uvedené jazyky (Idrisym Oliver Evans a PhDr. Zbyšek Svoboda), dále němčina (Herzog a Perl), ruština (K.A. Ivanov), italština (A. Ziggio) a francouzština (Louis Mühlmann). Srovnáním výrazů z děl těchto autorů s výrazy Plena Vortaro de Esperanto a některých slovníků esperanta a národních jazyků (při čemž základní slovník esperanta obsahuje přibližně jen 2500 základních kmenů) dospěl autor k překvapivému zjištění, že v obou oborech bylo nutno vytvořit pouze pět nových výrazů, o jejichž zavedení se v poslední době vedou úspěšná jednání s Akademii esperanta. U většiny již dlouho existujících výrazů stačilo jen upřesňující doplnění výkladu pro příští vydání Plena Vortaro. Autori odborných názvosloví v umělém mezinárodním jazyce musí kromě vědecké přesnosti dodržovat zásady internacionality a univerzality. To znamená stanovit především přesné vymezení pojmu a označit jej takovým názvem, který bude srozumitelný aspoň v šesti světových jazycích, z nichž esperanto vzniklo.

Zájemci o příští vydání heraldického a vexilologického názvosloví v mezinárodním jazyce esperanto s paralelními překlady se mohou již dnes obrátit na adresu: Jaroslav Klement, kpt. Nálepky 7, 360 04 Karlovy Vary (česky, esperantsky); Rüdiger Eichholz, 2040 Springbank Road, Mississauga, Ont. Canada (anglicky, francouzsky, německy, esperantsky). Vyjádřením předběžného zájmu velmi podpoříte urychlení jednání o vydání tohoto velmi potřebného slovníku.

NOVÉ VLAJKY

SEYCHELY

Dne 5. června 1977 došlo v Seychelské republice ke státnímu převratu, po kterém byl 7. září 1977 vydán dekret prezidenta republiky o změně státní vlajky. Nová státní a národní vlajka připomíná novou vládnoucí stranu v zemi - Seychelskou sjednocenou lidovou stranu (o vlajce této politické strany jsme psali v 18. čísle *Verilogie*) - a tvoří ji tři ne stejně široké zvlněné horizontální pruhy, červený, bílý a zelený, které jsou ve vzájemném poměru 3:1:2. Poměr stran vlajky je 1:2. (W.S.) Přesný vzhled bílého zvlněného pruhu není znám, stejně jako symbolika barev.

-pf-

MADEIRA

Podle sdělení Politického sdružení souostroví Madeira (Associação Política do Arquipélago da Madeira) z 27.6.1977 uvažuje se pro autonomní či nezávislou Madeiru o vlajce, která je rozdělena do tří svislých pruhů, modrý, žlutý a modrý, a v prostředním pruhu je tradiční portugalská quina, tj. pět modrých štítků sestavených do kříže (1,3,1), z nichž každý nese 5 bílých kotoučků (2,1,2).

GM

TUVALU

Dne 1. října 1975 se na politické mapě světa objevil nový administrativní útvar - dosavadní britská kolonie Gilbertovy a Lagunové ostrovy, nacházející se v západním Pacifiku, byla rozdělena na dva správní celky. Elliceovy či Lagunové ostrovy, obývané na rozdíl od mikronéských Gilbertových ostrovů Polynésany, se po 14 let trvajících úvahách rozhodly v referendu r. 1974 odtrhnout se od ostatních ostrovů a tak se 9 atolů v říjnu 1975 proměnilo v novou britskou kolonii.

Souostroví se dělí do tří skupin - východní (Nukulailai, Funafuti, Nukufetau a Vaitupu), severozápadní (Nui, Nuitao, Nanomanga a Nanomea) a jižní (Nurakita) a tvoří řetězec severozápadního směru na samých hranicích Oceánie. Je obýváno asi 7 tis. obyvatel, kteří se na rozloze pouhých

² 37 km² souše zabývají pěstováním kokosové palmy a tara, dále rybolovem a chovem vepřů. Střediskem místní správy je Funafuti na stejnojmenném atolu.

Ostrovy byly objeveny na konci 18. a na začátku 19. století pro Evropu, která je r. 1892 prostřednictvím Velké Británie kolonizovala. Po Edwardu Elliceovi (1781-1863), majiteli brigantiny Rebecca, se kterou jižní atoly r. 1819 objevil mořeplavec de Peyster, byly nazvány ostrovy Elliceovými. Ve spojení se sousedními Gilbertovými ostrovůmi se trvaly až do 30.9.1975, kdy došlo k jejich vynětí z této kolonie, i když správními orgány Gilbertových ostrovů byly řízeny do 1.1.1976, kdy přijaly domorodý název (též At-Tuvalu, značící asi tolik jako "skupina osmi") a statut britského závislého území a ustavily vlastní orgány. Ostrovům byla udělena vnitřní samospráva s výsadou zvolit dvanáctičlennou Poslaneckou sněmovnu a jmenovat tříčlennou radu ministrů. Britskou královnu v této zemi, která má do r. 1979 ziskat nezávislost, zastupuje komisař.

Jako výraz vytvoření nového závislého území schválila Velká Británie vlajku Tuvalu. Tvoří ji tradiční britská modrá služební vlajka (Blue Ensign) s místním vlajkovým emblémem ve středu vlající části listu. Emblém (anglicky zvaný badge) je vepsán do imaginárního kruhu, jehož průměr se rovná 4/9 šířky vlajky. Poměr stran vlajky je 1:2. (FB XVI:3)

Vlajkový emblém byl převzat ze státního znaku ostrovů, ze kterého byla vypuštěna stuha se státním mottem: TUVALU MO TE ATUA (Tuvalu pro Boha). Ústřední část znaku tvoří zlatocerná kresba tradiční tuvalské stavby "maneapa" na zeleném pažitu v horní modré části znaku. Dolní zlatá část znaku obsahuje čtyři modré zvlněná pole. "Maneapa" - dům setkání - připomíná místo, kde se konají nejdůležitější porady celé vesnice a kde se přijímají všechna významná rozhodnutí obecního i ostrovního měřítka. Zvlněné modré pruhy zdůrazňují soužití ostrovandů s mořem. Stít znaku je lemován širokým zlatým okrajem, který nese střídavá osm zelených banánových listů a osm mořských lastur růžové a bílé barvy. Banánové listy připomínají řečnost a bohatou vegetaci ostrovů, mořské lastury představují osm stálé obydlených ostrovů. (GM)

Vlajkový emblém v bílém disku se objevuje i ve středu britské národní vlajky Union Jacku - pak je osobní standardou hlavního ministra Toalipi Lautiho i britského komisaře.

NOVÉ STÁTNÍ ZNAKY DŽIBUTI

Státní znak Džibutské republiky má uprostřed válečný africký štít (s centrálním černým diskem, v jehož středu je bílý bod). Pod ním je černé kopí s jasně modrým kovovým hrotom a žlutým zakončením dole. Nahore je červená hvězda, dole dvě kaštanově hnědé ruce (s bílými nehty), držící dýky. Jejich čepely jsou tmavě modré, u břitů světle modré, rukojeti mají barvu žlutou, přecházející nalevo do oranžové. Věnec listů je zelený, přičemž v jeho pravé polovině jsou vnější listy světlejší než vnitřní, v levé jsou vnější listy tmavší než vnitřní. Pole uvnitř věnce je bílé. Za vyobrazení děkujeme dr. G. Matternovi.

lm

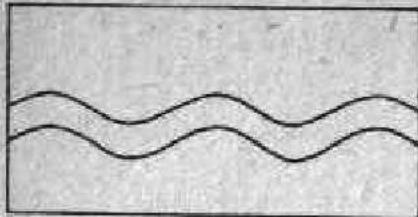
KAPVERDY

Informaci o státním znaku Kapverd z 21. čísla našeho spravodaje (str.297) doplňujeme údaji o jeho barvách. Kniha ve středu znaku je modrá, přes ni položené ozubené kolo je stříbrné a motyka s hnědou násadou. Mezikruží s černým opisem UNIDADE - TRABALHO - PROGRESSO je barvy zlaté, stejně jako dole umístěná mušla a palice kukuričných klasů, zabalené do zelených listů. (GM) Některé prameny vkládají tento emblém do červeného kruhového pole s černým opisem REPÚBLICA DE CABO VERDE (Kapverdská republika) po celém obvodu kruhu. To však je sřejmě už státní pečeť tohoto mladého afrického státu.

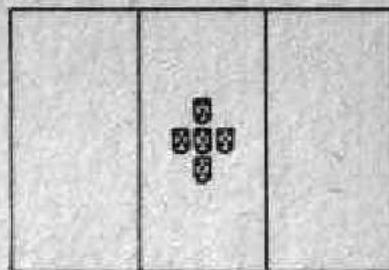
- jm -

MOSAMBIK

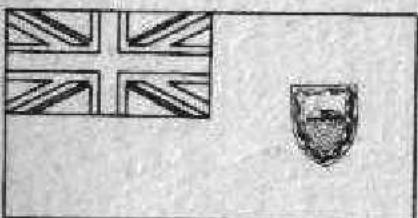
Laskavosti W. Brucka jsme získali barevné vyobrazení mosambického státního znaku (viz Vexilologie 16, str. 185 a 187). Ve žlutém kruhovém poli je červené slunce s červenými paprsky, před ním bílá otevřená kniha na růžově hnědé mapě státu; modré moře na jeho pobřeží má černé vlny. Přes to je položena křížem černá motyka s hnědou násadou a černý samopal s hnědou pažbou, pažbičkou a nadpažbím. Vše je umístěno uvnitř ozubeného kola, dole překrytého červenou, na každé straně dvakrát přeloženou stuhou. Jeho barva je světle modrá, zuba jsou černě konturovány. Kukuričný stvol je světle zelený s tmavě zelenou čárovou kresbou, palice je žlutá s hnědou kresbou. Stvol cukrové řepy je rovněž světle zelený s tmavě zelenou čárovou kresbou. Nahore je červená pěticípá hvězda, na stuze je žlutý nápis REPÚBLICA POPULAR DE MOÇAMBIQUE.

SEYCHELY

MADEIRA

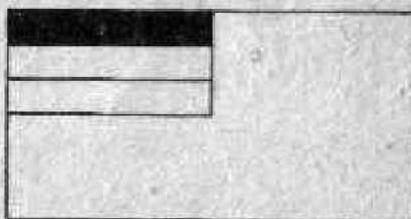
TUVALU

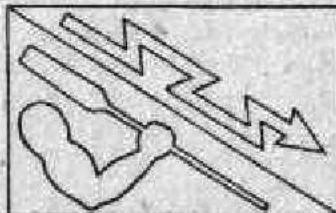
TUVALU

LIDOVÉ HNUТИ SÍUMUT

ZIMBABWE /?

VESLAŘSKÝ KLUB BLF

KATAR

Ve 24. čísle Vexilologie jsme uveřejnili jednu z možných podob nového státního znaku Kataru. Podle posledních správ je pole znaku modré a veškeré v něm umístěné figury zlaté. (GM)

- jm -

TUNISKO

Státní znak se před několika lety začal používat v nové barevné podobě. V horním modrém poli je na bílé vlnovce hnědá loď s bílými plachtami a dvěma červenými praporky, připomínající, že první usedlíci přijeli po moři z Foinikie. Pravé dolní žluté pole nese černé váhy spravedlnosti, v levém dolním poli červené barvy je černý lev držící v tlapách bílou tureckou šavli. Třikrát přeložená stuha uprostřed štítu je bílá a nese černě psané národní motto: Rád - svoboda - spravedlnost. Nad štítem je bílé kruhové pole s červeným půlměsícem a hvězdou.

-pf-

GUATEMALA

Guatemalský státní znak vykazuje proti dřívějšku několik změn. Pták quetzal, symbol svobody, hledí nyní vpřed, vavřínové ratolesti jsou stočeny do kruhového oblouku a celá kresba je umístěna na modrému kruhovém poli, které se však neobjevuje na státní vlajce.

lm

SRÍ LANKA

Změna státního znaku byla sice provedena už v r. 1972, jeho barevná podoba ale nebyla u nás dosud známa. Uprostřed je v kaštanově hnědém kruhovém poli žlutý lev, prevzatý ze starobylé vlajky kandijských králů; lemování tvoří věnec lotosových listů. Nahoru je dharma čakra - mytologické kolo vědění, dole pohár štěsti a blahobytu, po jeho stranách měsíc a slunce, známé rovněž ze starých praporů už v předkoloniální době.

lm .

ZAIR

Země užívá nyní znak bez modrého štítu. Je v něm leopardí hlava nad zkříženým oštěpem a šípem, po stranách

palmová ratolest a sloni kel. To vše symbolizuje stát sje-
ho obyvatelstvem, rostlinstvem a živočištvem. Heslo na
bílé stuze ve francouzštině značí Spravedlnost - mír -
práce.

lm

BOLÍVIE

Státní znak Bolívie je nyní položen na modrý disk a
v této podobě se objevuje i na státní vlajce.

lm

VLAJKY SVOBODY

GRÓNSKO

Dne 13.8.1977 proběhla naším tiskem krátká správa, že autonomistické Lidové hnuti Siumut v Grónsku se konstituovalo v politickou stranu. Tímto krokem dostalo široké politické hnutí usilující o vnitřní autonomii země charakter hnutí národně osvobozenecckého. I když jako politická strana je Siumut organizace mladá, jako volné uskupení pokrovských nacionalistických vrstev získalo ve volbách v únoru 1977 přes 50 % odevzdaných hlasů a jeho předseda Lars Motzfeld se stal místopředsedou Landstádu (tj. provinciální rady). Lidové hnuti Siumut usiluje o více práv a svobod ve vnitřních věcech Grónska a o vymanění z vlivu dánských a amerických monopolů, které soustavně drancují přírodní bohatství ostrova.

Jako svého symbolu používají autonomisté v hnuti Siumut vlajky, která na zeleném poli zobrazuje bílého polárního medvěda. (GM) Zelená barva listu připomíná název země (Groenland = "zelená země"), polární medvěd je tradičním symbolem Grónska a v modrém štítu se nachází i na znaku této dánské provincie.

ZIMBABWE

Člen našeho klubu A. Horáček se na nás obrátil se žádostí o určení vlajky, která zřejmě souvisí s národně osvobozenecckým bojem v Zimbabwe, jak vyplývá ze souvislostí, ve kterých byla viděna. Tvoří ji list červené barvy s kantonem, který je rozdělen na tři vodorovné pruhy (lilac) - černý, žlutý a zelený. Poměr šířky vlajky k její délce

ce je 1:2. Vzhledem k použití barev ZAPU, vedoucí síly ve Vlastenecké frontě Zimbabwe (Patriotic Front), která vznikla 9.10.1976 v Dar es-Salaamu a sdružuje všechny vlastenecké a demokratické síly v zemi i mimo ni, domníváme se, že by se mohlo jednat o vlajku této fronty nebo jejich ozbrojených sil (ZPRA). Politické strany, sdružené ve Vlastenecké frontě, nadále zůstávají samostatnými politickými organizacemi a používají svých vlajek, tak jak byly uvedeny v 18. čísle Vexilologie, str. 229 - 233. Prosíme čtenáře, kteří by o výše uvedené vlajce věděli něco bližšího, aby je sdělili na adresu klubu.

- jm -

NOVÉ STÁTNÍ ZNAKY (pokračování)

ETIOPIE

Etiopský státní znak (viz Vexilologie č. 18, s.230) má modré kruhové pole, v něm červené ozubené kolo se 14 zuby a žluté slunce se 14 žlutými paprsky, vyzařujícími do modrého pole. Uprostřed je hnědý pluh a na něm navozen žlutý provazový prak. Kolem kruhového pole jsou obtočeny dvě zelené olivové větve a dvě stébla prosa, jež jsou dole spojeny hnědým kruhovým štítem. Za ním jsou skřížené etiopské zbraně (kopí a zakřivená šavle), před ním je žlutý etiopský lev. Nápis v horní části znaku je žlutý. Znak v těchto barvách je umístěn uprostřed středního žlutého prahu etiopské státní vlajky a zabírá celou jeho šířku (viz Vexilologie č. 20, s.279). Tato vlajka se vyrábí na etiopském velvyslanectví v Moskvě.

A. Usačov

ANGOLA

Barvy angolského státního znaku (viz Vexilologie č.18, s.230) jsou následující: Ozubené kolo je žluté, listy kukurice, kávovníku a bavlníku jsou zelené, palice kukurice je žlutá a květy bavlny jsou bílé. Otevřená kniha je rovněž bílá (na bankovkách je naznačeno i její rádkování), slunce a jeho paprsky jsou červené, mačeta a motyka mají barvu hnědou, hvězda je žlutá. Obloha je od slunečního kotouče až ke konci jeho kratších paprsků bílá, pak je modrá a postupně směrem nahoru ve třech obloucích tmavne. Stuha ve spodní části znaku je žlutá, nápis na ní je proveden černě.

A. Usačov

ZAJÍMAVOSTI

VLAJKA VESLAŘSKÉHO KLUBU BLESK

V roce 1875 byl založen "Český veslařský a bruslařský klub v Praze". Poněvadž tehdy byl v oblibě systém mužstev, která měla své vlastní čluny, jména a vlajky, vzniklo i v ČVBK ještě téhož roku první takové mužstvo (Orlice), roku 1876 pak druhé mužstvo s vlastní veslicí, jež si dalo název Blesk. Posléze byla vytvořena i další mužstva, ale Blesk jako jediné vydržel - až dodnes - takže je nejstarším existujícím veslařským celkem v ČSSR.

Už 19. září 1876 byla prvně vytvořena vlajka Blesku. Je dosud stejná a stále se používá: její obdélníkový list je kosmo rozdělen na dva trojúhelníky. Horní je modrý a nese symbol klubu, žlutý třikrát salomoný blesk, druhý je bílý a je na něm šobrasana žlutá paša držící žluté veslo obrácené listem k hornímu rohu vlajky. Je to dnes už historický a ve veslařském světě dobrě známý symbol.

V r. 1879 Blesk z ČVBK odešel a podal úřadům ládrost o povolení založit samostatný "Veslařský klub Blesk". Souhlas byl udělen 1.10.1879 a 11.10. téhož roku se konala ustavující valná hromada. V padesátych letech našeho století se Blesk stal oddílem Tělovýchovné jednoty Slavoj Vyšehrad a vystupoval pod timto jménem, od r. 1968 však opět užívá tradičního názvu a má nyní moderní loděnice na Veslařském ostrově. Ve své úspěšné historii má 45 mistrovských titulů Československa, 7 vítězství na proslulých Primátorských (jezdí se od r. 1910) a další na národních a mezinárodních regatách.

J. Kalibera: Pod vlajkou Blesku více než 100 let (64. primátorské osmiveslice, Praha 1977, str. 20 - 22). K. Csesány: Krátkos z historie Blesku (tantéž, str. 24 - 26).

Dr. Ludvík Mucha

VEXILOLOGICKÁ LITERATURA

Chtěli bychom podle sdělení člena našeho klubu Andrzeje-Bebiowského upozornit na knihu "Wademecum námořní signálizace" (Wademecum sygnalizacji żeglarskiej), do níž A. Bebiowski přispěl kapitolou o vlajkách a která má vyjít v PLR v příštím roce. U nás bude možno ji získat v Polském kulturním středisku v Praze nebo prostřednictvím podniku Zahraniční literatura.

-jm-

POZNÁMKY

SEYCHELY

Podle alžírských novin "El Moudjahid" z 30. 6. 1977 byla v den výročí nezávislosti Seychel 29. 6. 1977 vyvěšena nová vlajka Seychel: červeno-zeleno-bílá. Tyto barvy odpovídají barvám vlajky Sjednocené lidové strany. Naše údaje ve Vexilogii č. 18 o barvách vlajky této politické strany byly založeny na starších informacích, které uváděly místo zelené barvy modrou.

ruk

DŽIBUTI

Na poštovních známkách, vydaných u příležitosti vyhlášení nezávislosti Džibutské republiky, sahá bílý klín džibutské vlajky jen asi do třetiny její délky.

lm

ANGOLA

Na angolských mincích i na nově vydaných bankovkách je součástí státního znaku Angolské lidové republiky v opise datum vyhlášení nezávislosti státu - 11 DE NOVEMBRO DE 1975.

RS

VEXILOLOGIE - zpravodaj Vexilogického klubu při Obvodním kulturním domě v Praze 3, Kalininova tř. 20, 130 00 Praha 3. Vychází neperiodicky a je určen pouze členům klubu. Toto číslo připravili ing. J. Martýkán, ing. A. Brožek a dr. L. Mučna. Výtvarně spolupracoval ing. M. Kroupa a P. Fojtík.

Říjen 1977

č. 25